

Konečně budeme volit prezidenta aneb kouzlo přímé volby

Tak jsme se konečně dočkali. Poslanci schválili po mnoha odkladech a tahanicích přímou volbu prezidenta naší krásné země české, kde domov můj a také většina z Vás.

Co to je, přímá volba prezidenta? Nepochybuji o inteligenci většiny čtenářů tohoto časopisu, a tak se omezím jen na nejnútnejší výklad. Přímá volba je opakem volby nepřímé, kdy volím někoho, o němž věřím, že zvolí toho, koho bych býval volil, kdybych býval měl možnost volit sám. Zde se tedy nemusím vyčerpávat volbou někoho, komu věřím, tím spíše, že ten dotyčný s velkou dávkou pravděpodobnosti, hraničící až s jistotou, stejně nakonec nevolí toho, koho bych já rád, dokonce ani toho, koho by leckdy i on sám rád, nýbrž pravidelně volí osobu, kterou mu nařídí volit jeho poslanecký klub pod pohrůžkou ztráty poslaneckých výhod, ztráty funkcí a s tím spojených funkčních požitků a někdy i prožitků, event. se řídí zájmy jiného poslaneckého klubu či zájmy, o nichž neradno ani spekulovat. Pod pojmem „toho“ či „osobu“ si lze samozřejmě představit také osobu rodu ženského. Ponechme však pro tuto chvíli úvahy na téma nepřímé volby stranou a zaměříme se na volbu přímou.

Přímá volba je formou výkonu přímé demokracie a jako taková v sobě zahrnuje nejen právo volit, ale současně i tomu odpovídající povinnost. Tuto samozřejmě nelze chápat obdobně dramaticky jako v dobách dávno minulých, kdy povinnost dostavit se k volbám výrazně převyšovala význam práva volby s ohledem na výsledky voleb, známé již před jejich vyhlášením, nicméně se i nyní jedná o jistý druh povinnosti, jejíž porušení sice není sankcionováno, ale být by mohlo, pokud by se k moci následně dostala radikálnější zaměřená

strana, jejíž kandidát díky pár chybějícím hlasům neprošel aneb všechno už se někdy stalo.

Přímá volba sice neznámá, že mnou volený kandidát na prezidenta se skutečně prezidentem stane, ale dává mně šanci se stát součástí masy občanů, kteří budou volit stejného kandidáta jako já a bude-li naše masa nejmasovější, lze oprávněně očekávat, že novým prezidentem se stane miláček mas. Problémem mas je ovšem skutečnost, že nejsou většinou jednotné a dělí se na další podmasy a ještě menší pod-podmasy, zastávající pluralitu názorů na všechno a všechno a díky své masovosti také přesvědčení, že vědí všechno nejlépe, což občas dávají najevo při bouřlivých stávkách, demonstracích či manifestacích, aniž sami chápou, jak se tyto kategorie od sebe, pokud vůbec, odlišují. Zmíněný prvek masovosti je ovšem dobře využitelný pro potřeby volby prezidenta, protože takto lze důvodně očekávat, že masově zvolený prezident se bude těšit podpoře mas a v konečné fázi pak logicky i jejich názorům nakloněných politických stran. Příkladem budiž volba prvního dělnického prezidenta, který zvítězil, aniž by tušil, co vlastně volba jako taková, neřku-li přímá, znamená.

Na rozdíl od referenda, kde hrozí naprosté zmatení občanů otázkami, které je třeba zodpovědět, přičemž otázky jsou většinou formulovány tak, že na ně neumějí jednoznačně odpovědět ani renomované ústavy, o jejich autorech ani nemluvě, je plánovaná přímá volba procházkou v růžových sadech. Stačí si prostě vybrat jednoho z kandidátů na pozici hlavy státu a tomu či jí odevzdat svůj hlas a poté již jen čekat na vyhlášení volebních výsledků. Na první pohled se tedy jeví vše snadné a lze si jen povzdychnout, že by to zvládly i malé děti

(příslušný návrh jsem zatím nikde nenašel), ovšem na druhý, třetí a další pohledy je situace přece jen svízelnější. Tak především poměrně významným momentem voleb je termín kandidát, tedy člověk, který je ochoten se podrobit volebnímu procesu s bezmeznou vírou, že na jejím konci ho nečeká proces politický, který by jeho zářný postup do čela státu zabrzdil a katapultoval opačným směrem od čela k chvostu. Příslušný kandidát je tedy osoba naplněná vírou, že by se na hlavu státu hrdila, a o této víře je schopna přesvědčit parlament nebo nejméně 50 000 občanů, aby jimi byla vybrána. Počet jedinců v tomto státě, naplněných potřebnou dávkou víry a sebedůvěry o naprosté vhodnosti vlastní osoby pro výkon funkce prezidenta republiky, je dozajista téměř bezmezný, ostatně již publikovaná jména prvních potencionálních uchazečů o tento post dokazují, že některým z nich by kromě víry v sebe sama slušela alespoň nepatrná dávka pokory a sebereflexe, ale vycházejme prozatím z toho, že ne všichni se svou vírou uspějí.

K přesvědčování občanů bude sloužit zázračný prostředek zvaný rozpočet, tedy peníze, které lze využít na to, aby si občané daného kandidáta všimli a v lepším případě ho podpořili svou volbou. Přesná pravidla pro volbu prezidenta dosud nebyla zákonem stanovena, ale již nyní probíhá urputná diskuze na téma stanovení limitů pro náklady volební kampaně. Na masy zaměřené strany žádají výraznější omezení těchto limitů, protože jim především došly peníze (výraz „došly“ nutno chápat nikoliv tak, že jim došly peníze od anonymních dárců poštou, ale v opačném významu, tedy, že už jim peníze nejdou, protože došly a ačkoliv došly, stejně najednou nejsou a nikdo neví, kam odešly, když předtím došly) ve stranických pokladnách, zatímco pravicové strany

chtějí limity výrazně vyšší, protože jim už peníze došly ve smyslu přišly dříve a ještě zbyly. Na opačném pólu nestranického spektra kolují obavy, že výrazné omezení limitů na kampaň ztíží pozici nestranických kandidátů, jimž bude chybět podpora politických stran, která by byla právě nahrazena větší marnotratností majetnějších nestraníků, např. v podobě vlastnoruční distribuce tuzemských lihovin, volebních párků či gulášů, anebo planých slibů o síle populistické bomby.

S určitým omezením limitů lze v dnešní době asi počítat a jistě nebude na závađu, protože stovky miliónů vynaložených na volební kampaň by nesporně mohly být vynaloženy daleko smysluplněji, obzvláště za situace, kdy se ukazuje, že nejlepším prezidentem či prezidentkou bývá nadstranícký prezident, který nikdy nebyl spojován se žádnou politickou stranou. Otázkou ještě zůstává, zda se nepromitnou do výběru kandidátů speciální kritéria, resp. nebudou předem uzákoněny kvóty ohledně počtu kandidátů podle krajů, měst, obcí, ulic, barvy pleti, pohlaví, věku, profese, sexuální orientace, koníčků či jiných mazlíčků, abychom dokázali světu naši tradiční občanskou a politickou vyspělost. Neboť ať se na kouzlo přímé volby díváme z jakéhokoliv úhlu pohledu, pořád zůstává rozhodující, z jakých kandidátů nakonec občan hlavu státu vybere. Pokud mu již tato možnost bude dána, nezbyvá než doufat, že rozum převáží emoce čili první převáží druhé, a nikoliv obráceně. A k tomu všemu necht si občané dopomohou sami aneb komu není rady, tomu není pomoci. ●

JUDr. Josef Vejmelka,
advokát
Vejmelka & Wunsch, s. r. o.